

ویرانه نامه
عید سعید فطر

ویژه نامه عید سعید فطر

مقدمه

همه روزها، روز خدا و همه شبها، شب خداست و آمد و شد شب و روز از آیات الهی و برای بهره‌برداری مناسب از آن است.

روزها برای کار و تلاش و تأمین معیشت زندگی و شب برای استراحت و آمادگی برای کار و تلاش و حرکت به سوی کمال است(۱).

اما گاه برخی از ایام و لیالی ارزش خاصی پیدا می‌کنند که در قرآن از آنها به ایام الله یاد می‌شود.

این ایام نشانه‌هایی دارند که صابران و شاکران از آن به عنوان آیات الهی بهره می‌برند(۲).

ارزش و امتیاز این ایام به اعتبار حوادثی است که مایه فضیلت این ایام و زمینه‌ساز توجه آدمیان برای بهره‌برداری از آنها می‌شود.

حوادث تلخ و شیرینی که تفکر در آنها موجب عبرت و حرکت در جهت رشد و تعالی و اجتناب از افتادن در دام سقوط و هلاکت و انحطاط است، زیرا «وَتِلْكَ الْأَيَّامُ نَدَّوْلُهَا بَيْنَ النَّاسِ» ما این روزهای شکست و پیروزی را میان مردم می‌گردانیم تا کارهایی که باید، انجام شوند(۳).

اگر ارزش شب قدر در پیشگاه خدا برابر با هزار ماه است، به خاطر حوادثی است که در آن رخ داده‌اند، از جمله نزول قرآن: «إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ مُبَارَكَةٍ»(۴).

اگر برخی از روزها هم به عنوان روز عید معرفی شده‌اند، به خاطر حوادث و رویدادهایی است که در آنها رخ داده‌اند، از جمله روز دهم ذیحجه (عید قربان)، تحقق حاکمیت عشق است به خدا و تجلی ایثار و فداکاری و قربانی کردن هوای نفس در برابر اراده الهی و تقدم عبودیت الهی بر خواسته‌های نفس که در یک حرکت نمادین توسط حضرت ابراهیم «ع» نسبت به فرزندش اسماعیل جلوه‌گری می‌کند.

و دیگر عید فطر و روزی است که در پرتو اطاعت و روزه داری در طول یک ماه، صفا و پاکی فطری به روح و جان آدمی بازمی‌گردد و آلودگی‌ها از روح او زدوده می‌شوند و این حقیقت در معنای عید تجلی پیدا می‌کند.

امام سجاد «ع» می‌فرماید: «خدای سبحان ماه رمضان را راهی از راه‌های احسان خود قرار داد. رمضان، ماه روزه، ماه اسلام و ماه پاکی و پاک‌کنندگی و آزمایش و ماه به پا خاستن برای شب‌زنده‌داری و ماه نزول قرآن برای رهنمونی بشر است».

عید فطر

انسان با سپری کردن ماه رمضان که خود، عید است وارد عید فطر می‌شود و در این روز، جایزه خود را که لقاءالله و دیدار با خداست، دریافت می‌دارد. عارف وارسته ملکی تبریزی در باره عید فطر می‌گوید:

«خداوند، عید فطر را از میان روزها برگزیده و ویژه هدیه بخشیدن و جایزه دادن به بندگان خویش ساخته و به آنان اجازه داده است تا در این روز نزد حضرت او گرد آیند و بر خوان کرم او بنشینند، ادب بندگی به جا آورند، چشم امید به درگاه او دوزند و از خطاهای خویش پوزش خواهند، نیازهای خویش را به نزد او آرند و آرزوهای خویش را از او خواهند و نیز آنان را وعده داده است که هر نیازی به او دارند، برآورده سازد و بیش از آنچه به آن چشم دارند به آنان بخشد و چنان مهربانی، بنده‌نوازی، بخشایش و کارسازی‌ای در حق آنان روا دارد که گمان نتوانند برد».

علی «ع» در خطبه عید فطر می‌فرماید: «فادکروالله یذکرکم و ادعوه یتجب لکم و ادّوا فطر تکم فانها سنه بینکم و فریضه واجبه من ربکم(۵) : خدای سبحان را یاد کنید تا او شما را یاد کند و او را بخوانید تا شما را اجابت کند و زکات فطره را ادا کنید که این کار سنت پیامبر «ص» شما و واجبی از واجبات پروردگار شماست».

دارندگان واقعی عید در عید فطر

روز عید فطر، گرچه به ظاهر برای همگان عید است، اما از نظر اولیای الهی و ائمه معصومین «ع» عید بودن موقوف بر شرایطی است که به آنها اشاره می‌شود:

قبولی روزه

علی «ع» می‌فرماید: «انما هو عید لمن قبل الله صیامه و شکر قیامه و کل یوم لایعسی الله فیه فهو یوم عید(۶) : عید فطر برای کسانی عید است که روزه آنها مقبول و عبادات آنها مشکور خدا قرار گیرد».

هر روزی که انسان در آن گناه و نافرمانی انجام ندهد، عید است، زیرا کسی که گناه نمی‌کند، بر فطرت پاک و توحیدی خود که خدا او را بر آن آفریده است، باقی مانده است و لذا کسی که گناه می‌کند از روزه و نماز بهره‌ای نمی‌برد و نمی‌تواند مدعی داشتن عید باشد.

پرهیز از بازی و سرگرمی در عید فطر

امام حسن مجتبی «ع» در روز عید فطر بر جمعیتی گذشتند که به بازی و سرگرمی و خنده مشغول بودند. بالای سر آنان ایستادند

ویژه نامه عید سعید فطر

عید فطر و قربان ویژه مسلمانان

پیامبر اکرم «ص» فرمودند: «من وارد مدینه شدم و مردم مدینه از جاهلیت دو روز داشتند که در آن به بازی و سرگرمی مشغول بودند. خداوند به جای آن دو روز، دو روز بهتر را به آنها داده است و آن روز عید فطر و قربان است.» (۱۰)

تعظیم شعائر الهی

یکی از برنامه‌های مسلمانان، تعظیم شعائر الهی و نشان دادن توحید و آثار آن در زندگی است، زیرا تعظیم شعائر الهی نشانه تقوای دل‌هاست: «وَمَنْ يُعْظِمِ شَعَائِرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ» (۱۱).

مردمان باید در روز عید فطر شعائر الهی را تعظیم کنند و با یاد خدا و اقامه نماز و دادن زکات فطره، زمینه فلاح و رستگاری خویش را فراهم سازند چنان که قرآن فرمود: «قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّى» (۱۲)

قطعاً نیکبخت شد کسی که خود را از پلیدی‌ها و وابستگی‌های مادی پاک ساخت و نام پروردگارش را یاد کرد و نماز گذارد.

قرآن کریم در این آیه می‌فرماید رستگاری از آن کسانی است که سه کار را انجام دهند:

الف) خود را از لوث تعلقات مادی و دنیوی که آدمی را از امر آخرت منصرف می‌کند، تزکیه و توبه کنند، زیرا توبه، دل انسان‌ها را از فرورفتن در مادیات حفظ می‌کند. انفاق در راه خدا نیز دل انسان را از تعلقات به دنیا بازمی‌دارد.

ب) ذکر و یاد خدا و به زبان آوردن نام او

ج) نماز گزاردن و توجه خاص عبودی به خدا پیدا کردن

براساس روایات وارده از ائمه اهل بیت «ع» مراد از تزکیه و نماز گزاردن، زکات فطره و نماز عید است.

اعمال عید فطر

در عید فطر به انجام اعمالی سفارش شده است که جامع آن به رابطه با خدا و خلق برمی‌گردد. رابطه با خدا در قالب دعا و نیایش و ذکر و اقامه نماز عید تحقق پیدا می‌کند و رابطه با خلق با زکات فطره.

امام صادق «ع» فرمودند: «ان من تمام الصوم اعطاء، الزکاه یعنی الفطره کما ان الصلاة علی النبی «ص» من تمام الصلاة لانه من صام و لم سود الزکاه فلا صوم له اذا ترکها متعمداً و لا صلاته

و فرمودند: «ان الله جعل شهر رمضان مضمراً لخلقه فیستبقون فیه بطاعه الی مرضاته فسبق قوم ففازوا و قصر آخرون فخابوا، فالعجب کل العجب من ضاحک لالعاب فی الیوم الذی یتناب فیه المحسنون و یخسر فیه المبطلون و ایم الله لو کشف العطا لعلوان المحسن مشغول باحسانه و المشی مشغول باسائته ثم مضی (۷)

خدای سبحان ماه رمضان را میدانی برای مسابقه آدمیان قرار داده است که در آن با اطاعت از او و جلب رضای وی از یکدیگر سبقت گیرند. عده‌ای در آن پیروز شدند و عده‌ای نیز کوتاهی کردند و زیان دیدند. من در شگفتم از روزی که نیکوکاران پاداش خود را دریافت می‌کنند و باطل‌پیشگان به بازی و خنده مشغولند و زیان می‌کنند. به خدا سوگند اگر پرده‌ها فرو افتد نیکوکار درمی‌یابد که به احسان خود مشغول است و بدکاران به بدی خود.

شبیه روز قیامت

امیرالمؤمنین «ع» در روز عید فطر، خطبه‌ای ایراد فرمودند و در آن خطبه اظهار داشتند: «ایها الناس ان یومکم هذه یشاب فیه المحسنون و یخسر فیه المبطلون و هو اشیبه بیوم قیامکم فاذکروا بخروجکم من منازلکم الی مزالکم و قوفکم بین یدی ربکم و اذکروا برجوعکم الی منازلکم الی الجنه، ایها الناس ان انی ما لل صالحین و الصالحات ان ینادیهم ملک فی آخر یوم من شهر رمضان، الشروا عبادالله فقد غفرلکم ما سلف من ذنوبکم فانظروا کیف تکنونون فیما تستأنفون» (۸)

ای مردم، روز عید فطر، روزی است که نیکوکاران در آن پاداش داده می‌شوند و باطل‌گرایان در آن زیان می‌بینند و این روز شبیه روز قیامت است.

با بیرون آمدن از خانه‌هایتان به مصلی، بیرون آمدن از گورها و رفتن به پیشگاه خدا را یاد کنید و از توقفتان و محل نماز، وقوفتان را در برابر خدا یاد کنید و از بازگشت خود به خانه‌هایتان بازگشت خود را به منزلتان در بهشت یاد کنید.

بندگان خدا! کمتر چیزی که توسط فرشتگان در آخرین روز ماه رمضان به زنان و مردان روزه‌دار اعلام می‌شود، بشارتی است که به آنان داده می‌شود که خدای سبحان گناهان گذشته شما را بخشیده است، بنگرید که در آینده چه می‌کنید».

آراستن عید فطر به یاد خدا

پیامبر اکرم «ص» فرمودند: «زینوا العیدین بالتهلیل و التکبیر و التحمید و التقدیس (۹) عید فطر و قربان را با یاد خدا (لااله الاالله گفتن، الله اکبر گفتن، سبحان الله گفتن و یا سبح و قدوس گفتن) زینت دهید.

ویره نامه عید سعید فطر

معطوف و با اقامه نماز عید به خدا توجه کنند. تنها در این شرایط است که جایزه بزرگ خدا، یعنی لقاء الهی را نصیب خود می‌سازند.

اذا ترکت الصلاة علی النبی «ص» ان الله قد بدء بها قبل الصلاة فقال من افلح من تزکی و ذکر اسم ربه فصلی» (۱۳)

کمال روزه در حقیقت به دادن زکات فطره است چنانکه اتمام نماز به درود بر پیامبر (ص) است. هر که روزه بگیرد و زکات فطره ندهد و عمداً آن را ترک کند، روزه‌ای برای او نیست، چنانچه اگر نماز را بدون صلوات بر پیامبر (ص) برگزار کند، نماز او نماز نیست و خدای سبحان قبل از نماز در آغاز از زکات یاد کرده و فرموده است: «رستگار شد کسی که زکات فطره داد و خدا را یاد کرد و نماز گزارد».

پی‌نوشت‌ها

- ۱- سوره نبأ، ۱۰-۱۱
- ۲- ابراهیم، ۵
- ۳- آل عمران، ۱۴۰
- ۴- دخان، ۳
- ۵- وسایل الشیعه، ج ۷، ص ۲۲۱، حدیث ۶
- ۶- ابن ابی‌الحدید، ج ۲۰، ۷۳
- ۷- تحف العقول، ص ۲۳۶
- ۸- تنبیه الخواطر، ج ۲، ص ۱۵۷
- ۹- کنز العمال، ج ۸، ۲۴۰۹۵، ص ۵۴۶
- ۱۰- کنز العمال، ج ۸، ۲۴۱۰۲، ص ۵۴۷
- ۱۱- حج، ۳۳
- ۱۲- سوره اعلی، ۱۴-۱۵
- ۱۳- وسایل الشیعه، ج ۶، ص ۲۲۱، حدیث ۵
- ۱۴- همان، ص ۲۰، حدیث ۴
- ۱۵- همان، ۲۲۱، حدیث ۶
- ۱۶- همان، حدیث ۷

امیرالمؤمنین «ع» فرمودند: «من ادی زکاه الفطره تمّم لله لها بها ما نقص من زکاه ماله (۱۴) کسی که زکات فطره را پرداخت کند، خدای سبحان با آن نقص، زکات مالش را تکمیل می‌کند» و نیز فرمودند: «زکات فطره را پرداخت کنید که سنت پیامبر شما و واجبی است که خدای متعال آن را واجب کرده است» (۱۵).

امام صادق «ع» فرمودند: «من ختم صیامه بقول صالح او عمل صالح تقبل الله منه صیمه فقيل یابن رسول الله ما القول الصالح قال شهاده ان لا اله الا الله و العمل الصالح اخراج الفطره» (۱۶)

کسی که روزه‌اش را با گفتار شایسته و عمل صالح به پایان برساند، خدای سبحان از او روزه‌اش را می‌پذیرد». از آن حضرت سؤال شد گفتار صالح و عمل شایسته چیست؟ آن حضرت در جواب فرمودند: «گفتار صالح شهادت به وحدانیت خدا و عمل صالح زکات فطره است».

مسلمانان به شرط داشتن شرایط عام تکلیف یعنی عقل و بلوغ و اختیار و استطاعت مالی باید زکات فطره بدهند. این زکات هم بر خود فرد واجب است و هم بر کسانی که تحت تکفل او قرار دارند. پرداخت این زکات باید در روز عید تحقق پیدا کند.

نتیجه

تفاوت ایام به دلیل عظمت حوادثی است که در آنها رخ می‌دهند. برخی روزها به اعتبار آن حوادث مهم، ایامی هستند که مردمان در آنها به جشن و سرور می‌پردازند.

روز عید فطر هم به اعتبار اینکه مسلمانان با موفقیت از مهمانی پروردگار خویش خارج می‌شوند، عید است و شرایطی دارد که مسلمان باید به آنها توجه کنند، خود را به لهو و لعب مشغول نسازند، معصیت خدا را انجام ندهند، به تعظیم شعائر الهی بپردازند و با دادن زکات فطره، توجه خود را به خلق و نیازمندان جامعه

اللعم اهل اكبريا

اللعم اهل اكبريا
اللعم اهل اكبريا

والعظمه من اهل الجوى
والجبروت